

Lausunto

18.08.2020

Asia: VN/13450/2020

Luonnos logistiikan digitalisaatiostrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

PL 31

00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö VN/13450/2020 17.6.2020

Lausunto luonnoksesta logistiikan digitalisaatiostrategiaksi

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta logistiikan digitalisaatiostrategiaksi. Strategian tavoitteena on määrittää tavoitteet ja keinot, joiden avulla digitalisaation hyödyntämistä voidaan edistää logistiikkasektorilla. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry on tutustunut luonnokseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

SKAL pitää hyvänä, että strategiaa on valmistelu vuorovaikutteisissa sidosryhmätyöpajoissa, -tilaisuuksissa ja -kyselyissä. Samoin SKAL pitää hyvänä, että logistiikan ja kuljetussektorin sekä satamien digitalisaation vahvistamisesta laaditun periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelman lausuntopalaute on huomioitu strategialuonnoksen valmistelussa.

Strategian johdanto

Johdannossa määritellään, mitä tässä strategiassa tarkoitetaan logistiikalla ja digitalisaatiolla. Määrittely on paikallaan asian selkeyttämiseksi.

Kuten johdannossa todetaan, logistiikkaa säädellään kansainvälisillä sopimuksilla ja säädöksillä sekä EU-sääntelyllä, jotka asettavat toiminnalle minimivaatimukset. Rahtitiedon sähköistämistä koskevan elokuusta 2024 sovellettava EU:n sähköisten kuljetustietojen (ns. eFTI-asetus) asetuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten tulee hyväksyä ja pystyä vastaanottamaan niille toimitetut digitaaliset tiedot, joita esimerkiksi liikenteen harjoittajat ja logistiikkayhtiöt niille toimittavat. SKAL pitää hyvänä sitä, että sähköisten rahtikirjojen käyttäminen on jo nyt mahdollista kotimaisissa kuljetuksissa, jos osapuolet niin sopivat.

Visio

Vision mukaan logistiikka on toimialana edelläkävijä digitalisaation ja datatalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. SKAL katsoo, että visio on kannatettava, mutta haasteellinen. Visiossa digitaalinen kuljetustieto on laadukasta, reaaliaikaista ja yhteen toimivaa yritysten välillä sekä yritysten ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Edelleen vision mukaan kuljetuksia ja solmupisteiden kuten satamien ja terminaalien, ml. lentorahtiterminaalit, toimintaa optimoidaan niin, että täyttö- ja käyttöaste on noussut ja käsittelyajat pienentyneet, joka on hyvä. Erityisen kannatettavaa on myös se, että väyläverkolla tarjottavaa reaaliaikaista tietoa hyödynnetään kuljetusten sujuvoittamiseen ja suunnitteluun niin, että häiriöt ovat vähentyneet ja kuljetukset kulkevat mahdollisimman ennakoitavasti ja sujuvasti.

Strategian tavoitteet

Hyvä tavoite on tiedon reaaliaikainen ja automaattinen jakaminen logistisissa ketjuissa ja niiden välillä. Tiedon tulee olla digitaalisessa, koneluettavassa muodossa.

Erittäin hyvä tavoite on myös se, että tiedot tarvitsee tallentaa vain yhteen järjestelmään. Tietojen siirtämisen tai kopioimisen sijaan, niitä voitaisiin jatkossa hyödyntää avointen ja yhteen toimivien rajapintojen kautta. Mutta kuten luonnoksessa todetaan, vaikka tiedot on voitava jatkossa toimittaa avointen ja yhteentoimivien rajapintojen kautta, tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, että kaikki tieto olisi kaikkien saatavilla, vaan voidaan erottaa erilaisia rooleja ja tietotarpeita (esimerkiksi viranomaiset – liikeyritykset – muut yksityiset toimijat – kaikille avoin tieto).

Tavoitteena on kehittää tietopohjaa niin, että kuljetusketjun eri toimijoilla on oikeus omaan tietoon ja omaa toimintaa koskevaan ilmastovaikutusten arviointiin tarvittavaan seurantatietoon. Luonnoksen mukaan tämä tulisi ensisijaisesti toteuttaa yritysten välisellä sopimuksella ja viimeisenä keinona lainsäädännöllä.

SKAL katsoo, että tiedon sähköistäminen ja sen mutkaton liikkuminen järjestelmästä toiseen pitää mahdollistaa ja sitä pitää tukea, mutta välttää kaikissa tilanteissa tavarankuljetukseen liittyvän tiedon avaamista kaikille lain pakottamana. Tiedolla on omistajansa, ja tätä omaisuudensuojaa on syytä kunnioittaa lainsäädännössä.

Strategian toimenpiteet

Logistiikan tietoympäristön kehittäminen

Luonnoksessa esitetään kehitettäväksi logistiikan tilannekuvatietoa, ml. ennakoitu saapumisaika, lisäämällä digitaalisen tiedon saatavuutta ja yhteen toimivuutta eri logistiikkatoimijoiden kesken. Tavoitteena on sujuvoittaa ja tehostaa kuljetuksia koko toimitusketjulla.

Eryistä huomiota kiinnitetään solmupisteiden (satamat, terminaalit, lentoasemat) saapumis- ja lähtöaikatietojen saatavuuteen. SKAL pitää tätä, ja myös tietojen reaaliaikaisuutta ja oikeellisuutta tärkeänä, sillä nyt satamien sekä eri kuljetusmuotojen aikataulu- ja suunnitelmätietojen ja ns. kuljetusslottien puutteelliset ja virheelliset tiedot ovat aiheuttaneet ongelmia.

Mahdollistava lainsäädäntö

Kuten jo Tavoitteet-kohdassa on todettu, SKAL pitää hyvänä sitä, että luodaan kuljetusketjun toimijoille edellytykset omaa toimintaa koskevaan ilmastovaikutusten arviointiin tarvittavaan seurantatietoon. Tehokkaalle multimodaalille, rajat ylittävälle digitaaliselle tiedonjaolle tulee luoda edellytykset, mutta pakottavaa lainsäädäntöä ei pidä ottaa käyttöön.

Kuljetusketjun seuranta- ja päästötietoa tulee olla saatavilla lähettäjältä vastaanottajaan ja aina loppukäyttäjään asti, jolloin esimerkiksi toimituksen kulun ja päästöjen seuranta ja valvonta olisi mahdollisimman reaaliaikaista ja ennakoitavaa. On hyvä yhtenäistää laskentatapoja päästöjen mittaamiseen. Tietoa päästöistä voidaan velvoittaa toimittamaan toimijoiden kesken yritysten välillä sopimalla, mutta ei lainsäädännöllä.

Kuten luonnoksessa todetaan, kestävä ja tehokas logistiikka tarvitsee sekä fyysistä että digitaalista infrastruktuuria, jotta tieto voi kulkea sujuvasti ja saumattomasti. Tiedon vaihdon lisäämisellä pystytään lisäämään myös harmaan talouden valvontaa.

SKAL kannattaa sitä, että lainsäädäntöä kehittämällä ja tietosisältöjä yhtenäistämällä varmistetaan tiedonkulku kansallisesti, EU-tasolla ja kansainvälisesti. Luonnoksen mukaan EU-tasolla on tarkoitus vaikuttaa pääasiassa DTLF (Digital Transport and Logistics Forum) –työhön osallistumalla. DTLF-työn tavoitteena on rakentaa yhteinen visio ja tiekartta liikenteen ja logistiikan digitalisaatioon EU-tasolla. SKAL on mukana DTLF:n työssä ja toivoo jatkossakin tämän osalta yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Seurantatiedon saatavuuden ja tilastoinnin kehittäminen

Luonnoksessa on löydetty hyviä perusteita ja käyttötarpeita seurantatiedolle. SKAL katsoo, että on hyvä edistää tiedon saatavuutta ja laatua sekä uudelleenhyödyntämistä tilastoinnin ja kehittämisen tueksi sekä harmaan talouden valvontaan. Erityisen hyödyllistä on lisätä tieverkolta ja kalustosta erilaisten anturien kautta saatavan, väylän käyttöä koskevan tiedon hyödyntämistä ja parantaa tiedon ajantasaisuutta ja maantieteellistä kattavuutta. Tien kunnossapitoa varten tarvittavan tiedon saatavuuden ja laadun parantaminen edistää elinkeinoelämän kuljetusten tarpeita.

Tiedon hyödyntäminen on hyväksi myös kunnossapidossa, sillä tietoon pohjautuva, oikea-aikainen kunnossapito edistää kuljetusten sujuvuutta ja tehokkuutta. Luonnoksen mukaisesti tähän sisältyy myös talvikunnossapito ja yhteistyö kuljetusyriyten kanssa alemmalla tieverkolla esimerkiksi metsäteollisuuden ja maitotilojen kuljetuksissa. Tieto kuljetuksia koskevasta paikasta ja ajankohdasta mahdollistaa myös aurauksen optimoinnin.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Iiro Lehtonen
toimitusjohtaja

Ari Herrala
edunvalvontajohtaja

Herrala Ari
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry